

*Itsenäisen asumisen toimenpideohjelma
2022 - 2023*

Sonkajärven kunta ja Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Sisältö

1	JOHDANTO	2
2	IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUASUMISTARVE	3
2.1	PALVELUASUMISEN RAKENNUSKANTA	4
2.2	PALVELUASUMISEN PERUSKORJAUS- JA UUDISRAKENNUSHANKKEET	4
3	ITSENÄINEN ASUMINEN	4
3.1	ITSENÄISEN ASUMISEN RAKENNUSKANTA	4
3.2	ITSENÄISEN ASUMISEN PERUSKORJAUS JA RAKENNUSHANKKEET	5
4	IKÄYSTÄVÄLLINEN ASUINYMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN	5
5	YHTEENVETO JA PRIORISOINTI	6
6	LÄHTEET	6

Liitteet

Ikääntyneiden palveluasuntotarpeen ja – kannan arviointi, Ara 55a taulukko

1 JOHDANTO

Väestön ikärakenteen muutos, digitalisaatio ja maahanmuuton lisääntyminen sekä julkisten palvelujen murros ovat tekijöitä ja trendejä, jotka muuttavat yhteiskuntaa. Sosiaalinen ja kulttuurinen monimuotoisuus lisääntyy, ihmisten tarpeet moninaistuvat ja muuttuvat myös ajassa. Alueellinen keskittyminen ja kaupungistuminen ovat trendeinä todennäköiset, mutta edelleen palveliaan myös haja-asutusalueiden ihmisiä. Ikääntyneille sopivan asumisen ja asuinympäristön kehittäminen tarvitsee monia toimijoita ja toimenpiteitä ja myös yleistä asenteiden muutosta.

Valtioneuvoston 18.4.2013 antamassaan periaatepäätöksessä (Ikä-aske) edellytti, että kuntiin luodaan toimintatapa kunnan asuntokannan ja vanhusten asumispalvelukohteiden kartoitukseen ja arviointiin sekä ohjataan sen käyttöönottoa. Ylä-Savon Sote kuntayhtymä osallistui Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) käynnistämään vuoden 2015 aikana kehityshankkeeseen. Arviointimallia rakennettaessa tunnistettiin, että arviointia tukevan tiedon tuotannon tulee olla jatkuvaa, säännöllistä ja suunnitelmallista toimintaa, jossa onnistuminen edellyttää moniammatillista osaamista. Tätä toimintaa varten Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä perusti hallintorajat ylittäviä työryhmiä, ja Ylä-Savon Sote kuntayhtymä on vastannut arviointi- ja kartoitusprosessista vuosittain. Arviointimallin rakentamisen tarkoituksena on arvioida ikääntyneiden palveluasumisen tarvetta ja priorisoida olemassa olevan rakennuskannan peruskorjaamisen ja uudisrakentamisen ikääntyneiden asumisratkaisujen ja erityisesti tehostetun palveluasumisen osalta. Arviointi- ja kartoitusmalli on osa ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelmaa ja hyvinvointiohjelmaa.

Ikääntyneiden kotona asumisen tukeminen on tärkeää sekä ikääntyvän väestön että yhteiskunnan kannalta. Siihen liittyvät asukkaiden toiveet ja itsemäärääminen sekä kustannustehokkaat palvelurakenteet. Koska ikääntyneiden asumisessa on kyse suuresta väestöryhmästä ja erilaisista tarpeista, kotona asumisen tukemiseksi tarvitaan erilaisia toimenpiteitä muun muassa olemassa olevan asuntokannan korjaamista esteettömäksi ja turvalliseksi ja monimuotoisen asuntokannan kehittämistä. Lisäksi merkittävään rooliin on nostettu ikäystävällisen asuinympäristön kehittämisen ikäihmisen kotona asumisen tueksi. (Ympäristöministeriö 2020, Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma vuosille 2020–2022)

2 IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUASUMISTARVE

Pohjois Savon ikääntyvien työryhmän linjausten mukaisesti 75 vuotta täyttäneiden tehostetun palveluasumisen peittävyys tavoite on 6 - 7 % ja sosiaalihuoltolain mukaista laitoshoidon 0 %. (lääkäiden yhteen sovittujen palvelujen kokonaisuus Pohjois-Savossa, 2018)

Tilanne tällä hetkellä:

Vuonna 2020 Sonkajärvellä 75 vuotta täyttäneiden tehostetun palveluasumisen peittävyys oli 9,1% ja palvelut tuotettiin lähipalveluna sekä seudullisena palveluna. Asumispalveluissa tavoite asumisaika on 2 vuotta, Sonkajärvellä toteutunut keskimääräinen asumisaika on 3 vuotta.

Tällä hetkellä Sonkajärvellä on palveluasumista Palvelukeskus Tuulikanteleessa ja Seniorikeskus Mosaikissa yhteensä 76 asiakaspaikkaa, joita voidaan käyttää palvelutarpeen mukaisesti joko tehostetun palveluasumisen tai palveluasumisen paikkoina. Paikat ovat seudullisessa käytössä. Lisäksi Sonkajärvellä on ikäihmisille tehostettua palveluasumista tuottava yksityinen palveluntuottaja Rebekan hoitokoti Oy (18 asiakaspaikkaa).

Tavoite:

Kuntayhtymän tavoitteen mukaisesti palveluseteli on tehostetun palveluasumisen ensisijaisen järjestämistapa. Tavoitteena on tehostetun palveluasumisen peittävyyden laskeminen yli 75 vuotta täyttäneistä lähemmäksi kansallisia peittävyyksilukuja ja Pohjois-Savon ikääntyvien työryhmän linjausta. Taulukossa 1 kuvataan tehostetun palveluasumisen paikkojen määrää eri peittävyyksillä Sonkajärven osalta. Jotta peittävyys % tehostetussa palveluasumisessa yli 75 vuotta täyttäneistä saadaan tavoitetasolle, on kevyemmän asumisen (palveluasuminen, senioriasuminen) kehittäminen olennaista seuraavien vuosien aikana.

Taulukko 1. Esimerkki tehostetun palveluasumisen tarve ennusteesta 75 vuotta täyttäneistä eri peittävyyksillä

SONKAJÄRVI säännölliset yli 75v		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2030	2040
Väestö ennuste yli 75 vuotiaat		585	615	640	661	673	691	766	828
Palveluasumisen asiakkaat									
Tehostetussa palveluasuminen (Tepa)	6 %	35	37	38	40	40	41	46	50
Tehostetussa palveluasuminen (Tepa)	7 %	41	43	45	46	47	48	54	58
Tehostetussa palveluasuminen (Tepa)	9 %	53	55	58	59	61	62	69	75

Toimenpiteet:

Poikkihallinnollinen ikääntyneiden palveluasuntotarpeen arviointi ja asuntokannan kartoitus 2–3 vuoden välein / Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä kuntien kanssa yhteistyössä.

Asumispalveluun ohjautuminen toteutuu asiakaskohtaisen palvelutarpeen arviointi- ja kuntoutusprosessin kautta. Ennen ympärivuorokautiseen asumispalveluun siirtymistä muut mahdolliset keinot tukea asumista on kartoitettu muun muassa kevyemmät asumismuodot ja muut avohoidon palvelut hyödyntäen kotikuntoutusta ja arviointijaksoja. /Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Asiakaslähtöisyyttä ja valinnanvapautta vahvistetaan. /Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Palvelutasokuvaukset ja – kriteerit ohjaavat asumispalveluihin siirtymistä. / Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Sonkajärven kunta oli mukana 10/ 2020–6/2021 FCG:n toteuttamassa verkostopilotissa, ikääntyneiden asuminen. Sonkajärven kunta hyödyntää hankkeessa nousseita toimenpide ehdotuksia.

Lyhyellä aikavälillä ei Sonkajärvellä ole tarvetta ympärivuorokautisen asuntokannan lisäykseen, vaan sitä voidaan hyödyntää kevyemmässä asumisessa tai vähentää. Ympärivuorokautista asuntokantaa voidaan käyttää lähivuotina esimerkiksi lyhytaikaispaikkoina.

2.1 PALVELUASUMISEN RAKENNUSKANTA

Palvelukeskus Tuulikannel: Sonkajärven kunta, rakennettu 1984, peruskorjaus 2017–2019. Tuulikanteleessa 56 asuntoa.

Seniorikeskus Mosaiikki: Sonkajärven kunta, valmistunut vuonna 2011, vuonna 2020 huoneisto kohtaiset jäädytykset, varavoima 2023. Seniorikeskus Mosaiikissa 17 asuntoa.

2.2 PALVELUASUMISEN PERUSKORJAUS- JA UUDISRAKENNUSHANKKEET

Palveluasumisen peruskorjaus- ja uudisrakennustarpeita ei tällä hetkellä.

3 ITSENÄINEN ASUMINEN

Tavoite:

Kotona asuu vähintään 93 % 75 vuotta täyttäneistä. Tällä hetkellä Sonkajärvellä asuu 90,9 % yli 75 vuotta täyttäneistä kotona.

Monimuotoinen ja yksiportainen asuminen lisääntyy. Yksiportainen asuminen mahdollistaa asumisen kotona loppuun saakka muuntautumalla erilaisiin tarpeisiin

Olemassa oleva asuntokanta ja kodin rakenteet tukevat ikääntymistä mahdollisine toimintarajoitteineen ja ajan vaatimuksineen ja mahdollistavat itsenäisen asumisen.

Esteetön ympäristö (kulku rollaattorilla, sähkömopo), lähipalvelut ja helppokäyttöinen julkinen liikenne tukevat omatoimista vanhuutta ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edellytyksiä.

Asumisolojen kehittäminen on organisoitua ja siihen on osoitettu riittävät resurssit. Kunnan asukkailla on tieto haettavista avustuksista ja siitä, mistä lisätietoa on saatavilla.

Toimenpiteet:

Yhteisöllistä asumista vahvistetaan muun muassa senioriasumisella ja perhehoidolla. / Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä, Sonkajärven kunta.

Ympäri vuorokautista asuntokantaa voidaan käyttää lähivuosina lyhytaikaiseen tehostettuun palveluasumiseen, jolla tuetaan kotona asumista. Lisäksi palveluasumista voidaan lisätä olemassa olevassa asuntokannassa. Itsenäisen asumisen erilaisia vaihtoehtoja tulee kehittää siten, että kotiin annettujen palvelujen ensisijaisuutta tuetaan.

Olemassa olevan asuntokannan kuten Koivulan käyttöasteen lisääminen. Vaatii neuvontaa ja ohjausta sekä yhteistyötä kunnan ja kuntayhtymän välillä.

Asunnonmuutos, peruskorjaus, avustusten hakemisen osalta on vanhustyönkeskusliitolta tarjolla korjausneuvoja yli 65 vuotiaille / Ylä-Savon Sote kuntayhtymä ja Sonkajärven kunta vastaavat tiedottamisesta

3.1 ITSENÄISEN ASUMISEN RAKENNUSKANTA

Sonkakoti Oy:llä on 300-asuntoa (254-asuntoa Sonkajärvellä, 66-asuntoa Sukevalla). Asunnoista suurin osa ei vastaa esteettömyys vaatimuksiin. Sonkakodin asunnot ovat enimmäkseen rivitalo asuntoja. Keskusta alueella myös hissittömiä luhtitaloja. Keskusta alueella oleviin luhtitaloihin on tehty remontit 2010–2013. Tässä yhteydessä mm. kylpyhuoneet on tehty isommaksi. Yhteisöllistä asumista tukevia kohteita Onnela ja Koivula.

Asuntoihin tehdään asukkaan elämäntilanteen muuttuessa esteettömyys remontteja (mm. kynnyksien poistoa, apukahvojen asennusta, ramppien asennusta). Mikäli muutostyöt esteettömyysremontille suuret tarvitsee asunnon remontti ulkopuolista (esim. vammaispalvelun rahoitusta).

Sonkapirtti, 8 asuntoa, joissa tällä hetkellä senioriasumista.

3.2 ITSENÄISEN ASUMISEN PERUSKORJAUS JA RAKENNUSHANKKEET

Sonkakoti Oy:llä ei ole tällä hetkellä suunnitteilla uusia rakennushankkeita. Olemassa olevia huoneistoja korjataan ja vanhaa rakennuskantaa ylläpidetään.

Tavoite:

Olemassa oleva asuntokanta ja kodin rakenteet tukevat ikääntymistä mahdollisine toimintarajoitteineen ja ajan vaatimuksineen.

Toimenpiteet:

Sonkapirtin osalta tarve kuntoarviolle ja sen pohjalta peruskorjauksen tarpeen arviointi.

Onnelan kuntoarvio, olemassa olevien rakennusten remontointi.

4 IKÄYSTÄVÄLLINEN ASUINYMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN

Tavoite:

Terveellinen ja turvallinen asuminen kuntalaisille mm. nykyaikaista teknologiaa ja digitaalisia laitteita hyödyntäen.

Tilatehokkaat ja muunneltavat asumisratkaisut, joissa huomioitu yhteisöllisyys ja esteettömyys.

Esteettömyyden huomioiminen myös ympäristössä, esim. kadut, liikennemerkkien ja opasteiden sijainnit ja ajantasaisuus

Toimenpiteet:

Säännölliset esteettömyyskävelyt, joissa tulee esille tarvittavia korjaus ehdotuksia

Kevyenliikenteen väylien ja valaistuksen huomioiminen

Kirkonkylän viihtyvyys ja esteettisyys

Rakentaminen palveluiden läheisyyteen

Toimivien verkkoyhteyksien huomioiminen rakentamisen yhteydessä.

Liikunnallisuuteen mahdollistavien liikuntalaitteiden hankinta kuntoportaiden läheisyyteen

Uudet kävelyreitit alueelle

Maksuttomat sisäliikuntapaikat ikäihmisille

Pali-kytyi kirkonkylällä tarvitsee tiedottamista

5 YHTEENVETO JA PRIORISOINTI

Tavoite:

Monimuotoisuus esteettömän asuinympäristön turvaamiseksi

Itsenäistä asumista tukevat ratkaisut Sonkajärven kunnan organisaatiossa Sonkakodin kanssa

Toimenpiteet:

Aktiivinen yhteistyö eri toimijoiden välillä.

Esteettömyydestä ja ikäystävällisyydestä huolehtiminen alueella.

Seudullisen korjausneuvojan työpanoksen selvittäminen kuntayhteistyönä. Esimerkiksi hankkeena.

Asunnonmuutos, peruskorjaus, avustusten hakemisen osalta on vanhustyönkeskusliitolta tarjolla korjausneuvoja yli 65 vuotiaille / Ylä-Savon Sote kuntayhtymä ja Sonkajärven kunta vastaavat tiedottamisesta.

6 LÄHTEET

Pegasos asiakas- / potilastietojärjestelmä

Kuntamaisema Numerus ohjelma

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:29 Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020- 2023. Tavoitteena ikäystävällinen Suomi.

Tikkanen Päivi 2018, läkkäiden yhteen sovittujen palvelujen kokonaisuus Pohjois-Savossa, Sosiaali- ja terveysministeriö 3240/2016.

Väestörekisterikeskus

Tilastokeskus

FCG verkostopilotti, loppuraportti

Ympäristöministeriö 2020, ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma vuosille 2020- 2022

Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2005-2022

Sonkajärvellä 7.12.2021

Anne Mikkonen, hoito- ja hoivajohtaja. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Jaana Hyttinen, asumispalvelujen päällikkö, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Heikki Korolainen, Sonkakoti Sonkajärvi

Jari Sihvonen, Sonkajärven kunta

Erkki Tuovinen, Sonkajärven vanhus- ja vammaisneuvosto

Katja Tornberg, Sonkajärven kunta